
DAHA AZ SCHENGEN DAHA AZ AVRUPA-30 MAYIS 2011

Deniz ALTINBAŞ

12.04.2009

Avrupa Birliğinde euro krizi devam ederken bir başka kriz de Schengen anlaşması ile ilgili olarak ortaya çıktı. Bazı AB üyesi ülkeler sınır kontrollerinin sıkılaştırılmasını, ya da bir başka ifadeyle Schengen kurallarının gevşetilmesini talep ediyorlar. Her ne kadar sebep, Orta Doğu ve özellikle de Kuzey Afrikadan gelen mültecilerle ilgili gibi görünse de, bunun bahane edildiği, asıl nedenin aşırı milliyetçi akımların baskısı olduğuna dair emareler de var. **Sınır kontrollerinin sıkılaştırılması, daha fazla pasaport kontrolünün yapılması teknik ve önemsiz bir ayrıntı gibi görünmekle beraber, Schengen aslında AB için o kadar mühim bir uygulama ki, kuralların gevşetilmesi konusunun gelebileceği son noktada ABnin sonu dahi olabilir.**

1985 yılında düzenlenen Schengen anlaşması, anlaşmaya katılan ülkelerin kendi aralarında pasaport kontrollerinin ve diğer sınır kontrollerinin kaldırılması üzerine dayanıyor. Aynı zamanda sınırların korunması ile ilgili ortak düzenlemeler, mültecilerle ilgili ortak kurallar, havaalanlarında Schengen mensupları ile diğerlerinin ayrılması, vize istenen ülkelerin listesinin ortak olması, Schengen bilgi sisteminin (Schengen Information System) yaratılması, polisin bazı konularda bilgi paylaşımında bulunması gibi ortak politika ve uygulamalar da gerektiriyor.

AB üyesi bütün ülkeler aynı zamanda Schengen üyesi olmak durumunda değil. İngiltere ile İrlanda kendi tercihleri doğrultusunda; Kıbrıs Rum yönetimi, Bulgaristan ve Romanya ise şartları elvermediğinden ya da ABnin diğer üyeleri uygun bulmadığından henüz Schengen alanında yer almıyorlar. Bu iki Balkan ülkesinin yolsuzluk, kaçakçılık ve organize suçlarla mücadeledeki başarısızlıkları veya isteksizlikleri nedeniyle, Schengen alanındaki diğer ülkelere de sorun yaratacaklarından endişe ediliyor.

Schengenin en önemli özelliği iç sınırların kaldırılması ve tek bir dış sınırın yaratılması. Böylece biz ve onlar ayrımı AB içindeki ülkeler için değil, AB dışındaki ülkeler için geçerli oluyor. Schengenden vazgeçilmesinin, AByi birlik olmaktan çıkaracak kadar etkili olmasının sebebi de bu noktada yatıyor. Schengen, ortak pazar uygulamasının gerektirdiği, kişilerin serbest dolaşımı ihtiyacının bir sonucu olarak ortaya çıkan, ABnin en somut ve en işe yarar kazanımlarından biri. ABnin en önemli dayanaklarından olmasının ilk sebebi ticaret ve ekonomi ile ilgili ise, belki de daha önemli olan ikinci sebebi Avrupalılık duygusunun oluşmasına olan katkısıdır. Schengen uygulamasının sembolik ve psikolojik etkisi, AB üyesi ülkelerin vatandaşlarında ortak Avrupa kimliği ve aynı topraklara aidiyet gibi duyguların yaratılması sürecindedir. **Schengenden vazgeçilmesi ve iç sınırlara geri dönülmesi, AB üyeleri ile AB dışında kalanlar arasındaki uygulamada görünür olan en belirgin farkı ortadan kaldıracaktır. Bunun sonucunda da yabancı anlayışı, yabancı ülke anlayışı yeniden inşa edilecektir.**

Yıllardır Romanya ile Bulgaristanın kapsama alınmaları meselesi dışında Schengen ile ilgili

herhangi bir ciddi sorun bulunmuyordu. Son aylarda Kuzey Afrika ve Orta Doğu bölgelerindeki iç karışıklıklar onbinlerce insanın ülkelerini terk ederek Avrupa ülkelerine sığınmasına neden oldu. Schengen ile ilgili sorun dışarıdan gelen göçmenlerle ilgili olarak ortaya çıktı. ABdeki uygulamada mülteciler, geldikleri yere gönderilene kadar, ilk adım attıkları ülkede kalırlar. **Coğrafi konum olarak bakıldığında İtalya, İspanya, Yunanistan ve Malta göçmenlerin yükünü en fazla çeken devletler. Schengenin varlığı, Yunanistan gibi bir ülkeye adım attıktan sonra, göçmenlerin daha zengin olan İngiltere, Almanya gibi ülkelere geçmesine olanak tanıyor.** Uluslararası Af Örgütü, bir yandan ABye sınırlarını Kuzey Afrikalı mültecilere açık tutma çağrısında bulunurken, diğer taraftan sınır kontrollerinin artırılmasının bu soruna çözüm olmayacağını ileri sürüyor. Yine de, mülteci akınlarının önlenmesi için sınırların daha fazla kontrol edilmesi, hatta zaman zaman kapatılması tartışılan çözüm önerileri arasında.

Tunustan İtalyaya gelen mülteciler, hem dilini bildikleri için hem de tanıdıkları bulunduğu Fransaya geçmek istediler. İtalya, ABden destek göremeyince yükünü hafifletmek için göçmenlere geçici ikamet belgesi vererek bıraktı. Bu bırakma aslında bir nevi Fransanın yolunu göstermek gibi oldu. Fransa ile İtalya arasındaki bu gerginlikten sonra bir başka kriz Danimarka tarafından başlatıldı. Almanya ve İsveç ile olan sınırlarında kontrolleri başlatacağını açıklayan Danimarka hükümeti, bu kararının Schengen kurallarına aykırı olmadığı açıklamasını yaptı. Sınırların geri getirilmesinden yana olmadıklarını, gümrük kontrollerinin suçlarla mücadelede ciddi bir önlem olduğunu ileri sürdü. Ancak AB Komisyonu, bu uygulamayı Schengen kurallarının ihlali olarak değerlendirdi. Schengen ülkelerinin mevcut durumda 30 güne kadar, ciddi tehdit hallerinde, sınır kontrollerini uygulamaya sokma hakkı bulunuyor. Ulusal güvenlik ile ilgili bir sıkıntı olduğunda, örneğin daha önce terör saldırılarından sonra, Dünya Kupası sırasında bazı ülkeler geçici bir süre için sınır kontrolleri uyguladılar.

Danimarkaya AB ülkelerinden ve özellikle de sol/Yeşil siyasetçilerden tepki yağıyor. Schengenden tamamen çıkması gerektiğini söyleyenler de var, AByi yok etmek üzere olduğunu da. Danimarkanın bu kadar tepki görmesinin nedenini, bu uygulamalarını gerçekçi gerekçelere dayandıramaması. Danimarka da Finlandiya gibi aşırı sağ partilerin yükselişi ile karşı karşıya. **Aşırı sağda yer alan göç karşıtı, milliyetçi ve anti-Schengenci grupların baskısı ve etkinliğinin bu kararda fazla olduğunu tahmin edebiliriz. Dolayısıyla Danimarkanın krize sebep olmasının gerçek sebebi, iç politika kaygılarıyla hareket ederek, aşırı sağ milliyetçilere AByi feda etme eğiliminde bulunması.**

Bugün gelinen noktada Schengen kurallarının gevşetilmesi isteniyor. Bu şekilde üye ülkeler sınırlarını kapatma ya da kontrolleri sıkılaştırma uygulamalarını daha sık, belki de daha keyfî bir şekilde, daha da önemlisi ABden daha bağımsız bir şekilde gerçekleştirebilecekler. Son yıllarda AB üyesi ülke vatandaşları arasında AB üyeliğinin daha fazla sorgulandığı, üyelik nedeniyle pişmanlıkların arttığı, ABnin gerekliliğini düşünenlerin sayısının yarının altına indiği; kısacası insanların ABye olan güvenlerinin ve inançlarının azaldığı düşünüldüğünde ABye bağlılığı artıracak her girişim daha da önemli hale geliyor. Üye ülke vatandaşları kendilerini tek toprakta yaşıyor gibi hissetmezlerse sıkıntıların daha da büyüyeceğini, ortak birlik düşüncesinden uzaklaşacaklarını bekleyebiliriz. Bu nedenle Schengen, sadece ticaret ile ilgili konularda teknik bir pazar meselesi olmayıp, aynı zamanda psikolojik ve siyasi boyutları da olan bir konu.

AB, birlik olarak zayıfladığı bir dönemden geçiyor. Ekonomik kriz içinde olan Yunanistana yardım edilmesine itiraz eden kalabalık bir kesim var. **Çalışan ve üretenlerin, çalışmayıp tüketenlerle paylaşma gitmeleri için önemli bir neden görünmüyor.** O halde sadece sınırların

korunmasında değil ekonomide de bencil   ya da diğer bir ifadeyle ulusal   düşünmenin vakti gelmiş olabilir. Önümüzdeki günlerde ortak pazarın da yeniden ulusal sınırlarına dönme olasılığının en azından tartışma boyutunda gündeme gelmesini bekleyebiliriz.

ABnin politikalarının yakın gelecekte, olağanüstü bir konjonktürel değişiklik olmadığı müddetçe, gevşetileceğini öngörmek mümkün. Bu noktada ulus- st c l kten ulus-devlet düzeyine geri dönme zamanının geldiği söylenebilir. Bir yandan milliyetçilik yükselirken diğer taraftan AB gibi bir sistemi sürdürmek zor görünüyor. **AB, mill  bencilliklerin feda edilmesini gerektirir.** Milliyetçiliğin, dünyanın diğer yerlerindeki gibi değil, Avrupa  ıkışlı bir      olarak değerlendirildiğinde, tehlikeli, saldırgan, dışlayıcı bir ideoloji olduğu hatırlanmalı. II. Dünya Savaşı felaketi ve arkasından gelen Avrupa entegrasyon süreci bir süre için milliyetçiliği bastırmış olsa da, neo şekliyle sağın aşırı düşünceleri yeniden yükselişe geçiyor. Bu noktada Avrupanın yeniden bir uluslaşma sürecine girmesi ve bunun ABnin sona yaklaştığının işaretleri olarak görülmesi mümkün. **Schengenden sonra euro da aynı kaderi paylaşabilir.**

Kaynak/Source: